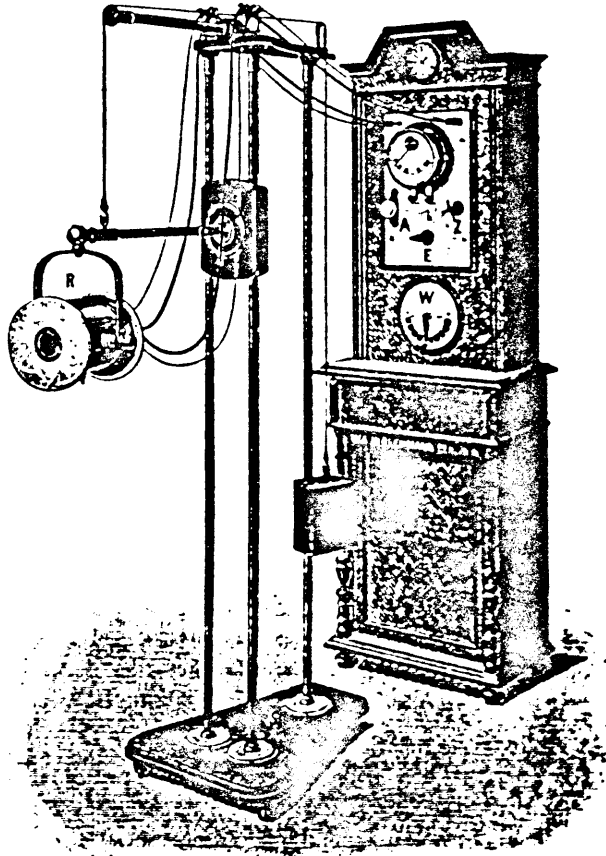

FOLKVETT

Organ för Vetenskap och Folkbildning 1/84

Ömodern form av kvacksalveri.
Elektromagnet mot sömnsvårigheter.

Med detta nummer börjar vi använda vårt nya namn, Folkvett, på medlemsbladet. Vi hoppas att läsarna skall finna att innehållet gör skäl för namnet, som vi tycker väl sammanfattar vad Vetenskap och Folkbildning vill arbeta för. Från och med nu går det att prenumerera på Folkvett utan att vara

medlem i föreningen. Hjälptill att sprida detta bland folk! Det här numret innehåller bl a en artikel av Gunnar Steineck, läkare på Karolinska sjukhuset, om de upprörande följderna av dagens kvacksalveri bland svårt sjuka patienter.

Universitetet stöder pseudovetenskap

I inledningen till sitt program för våren 1984 säger Kursverksamheten för Stockholms universitet:

"Ett helt litet universitet — öppet för alla — Inga spärrar! Här får du chansen att träffa aktiva forskare som vill föra ut sitt kunskande på ett för oss alla begripligt språk."

I katalogens fortsättning visar sig det "lilla universitetet" bli erbjudna en serie om fyra föreläsningar av Bengt Stern, som företräder en "holistisk medicin" enligt vilken "människan själv, omedvetet, skapar sina sjukdomar och andra motgångar". Behandlingen går ut på "att patienten skall förstå varför han blivit sjuk, så att han själv kan ta ansvar för sitt tillfrisknande".

Sterns teorier, som alltid lägger ansvaret på patienten för hans sjukdom, har inget med vetenskaplig medicin att göra. I samma kurskatalog förekommer en serie föreläsningar om bl a UFO och Kirlianfotografi, på ungefär samma nivå.

Det som är litet i Kursverksamhetens "lilla universitet" verkar alltså vara den vetenskapliga ambitionen.

I Sökaren nr 8 1983 berättar new age-konsulten Kerstin Nordin om föreningen "Nytänkarna", som anordnar föredrag och seminarier om new age. "Från och med februari i år samarbetar vi med Kursverksamheten, som ger visst ekono-

miskt och administrativt stöd. Det är dyrt att ta hit utländska föredragshållare."

Kursverksamheten — och det gäller inte bara Stockholms universitet — har tydligen blivit någon form av stödverksamhet för pseudovetenskap.

Naturligtvis ska de som vill anordna pseudovetenskapliga föredrag ha alla möjligheter till detta, men det är inte rimligt att de ska få göra det inom ramen för en verksamhet som bedrivs i universitetsregi, och som allmänheten förväntar sig stor faktamässig pålitlighet av.

I Kursverksamhetens styrelse sitter en rad professorer. De skulle säkert aldrig drömma om att låta helhetsmedicinaren Bengt Stern eller psykobiofysikern Jan Fjellander komma till deras respektive institutioner och oemotsagt predika sina läror för studenter och forskarstuderande. Men när det bara gäller allmänheten, då är det tydligen inte så noga.

Ett gammalt fint talesätt säger att endast det bästa är gott nog åt folket. Endast den bästa kunskapen är god nog åt folket, skulle vi vilja tillägga. Nu är det dags för universitetens representanter i Kursverksamhetens styrelser att visa om de sitter där bara för arvodets skull eller kanske rentav för att se till att det blir vetenskaplig kvalitet i populärvetenskapen.

Bekämpa kvacksalveriet!

Det moderna kvacksalveriet inom hälsovården är en företeelse som rider på den anti-intellektualism som Föreningen Vetenskap och Folkbildning motarbetar. I mitt dagliga arbete som läkare ser jag av och till upprörande exempel på vilka följer dagens kvacksalveri kan få för enskilda patienter. Ibland är det ett helt skrupulöst geschäft som drabbar människor obotligt sjuka i t ex en tumörsjukdom.

Skador

De skador som kvacksalvare åsamkar är medicinska, psykologiska och ekonomiska. Medicinskt drabbas den som utsätts för kvacksalveri på två sätt; dels genom de biverkningar som kvacksalvarens terapi orsakar dels genom att en verksam terapi som den etablerade sjukvården kan erbjuda försenas eller förhindras. Det mest konkreta exemplet på skador kanske är när kotknackare ger sig på människor med en tumör i skelettet och därigenom orsakar en bestående förlamning. Mer smygande är det när ämnen som visar sig vara cancer-framkallande säljs som naturmedel. När det gäller försening av verksam terapi är det mest tragiska jag stött på cancer-patienter som dör i sin sjukdom och som kommit alldeles för sent till den etablerade vården pga terapi med ett naturmedel.

Psykologiskt skadar naturmedlet genom att binda patienten till en ofta oseriös "terapeut" och genom att ständigt nära orealistiska förhoppningar. När det gäller obotligt sjuka patienter kan detta stärka en icke ändamålsenlig förträngning av sjukdomen. De sista 1 - 4 åren kanske blir ett ständigt sökande efter nya undermedel istället för en meningsfull tid i gemenskap med anhöriga och vänner. Kvacksalveriet och propagandan kring det hela kanske gör att patienten inte kan skapa en förtroendefull kontakt med läka-

re och sjuksköterskor inom den etablerade vården. Allt detta leder till ångest och frustration hos patienten och till psykologiska sår hos de anhöriga då patienten avlidit. Man fick aldrig tid eller möjlighet att "prata färdigt", att avsluta sin relation på ett medvetet sätt. Ekonomiskt kan intagande av naturmedel ställa till stora skador. Mistel-preparatet Helixor marknadsförs nu på ett synnerligen effektivt sätt av Göteborgsfirman Medic Herb AB. Det är dyrt och det har hänt att anhöriga har skulder på 50 000 då en patient avlidit. Dessa pengar kunde den sjuke istället t ex använt till resor tillsammans med någon kär anhörig.

Moteld

Jag har gått med i Föreningen Vetenskap och Folkbildning då jag tycker att stadgarnas målsättning väl rymmer med ett motarbetande av det moderna kvacksalveriet. Jag hoppas således på en plattform i föreningen för att på ett samhälleligt plan kunna anlägga moteld till Medic Herb AB och liknande firmor. Arbetet bör väl huvudsakligen inriktas sig på att "folkbilda" allmänheten så att en attitydförändring sker. Man bör enligt min mening även arbeta för att ändra den lagstiftning som kom för några år sedan och som reglerar injektion av överksamma medel. Andan i lagen, att gå varsamt fram mot de som använder medel av typ THX eller Iscador, är riktig. Vissa syften har uppnåtts; t ex så uppmärksammas problemen med överksamma medel nu mer inom den etablerade sjukvården än tidigare. Vidare accepterar allmänheten lättare att THX är förbjudet därför att det växer bakterier i preparatet än att det är förbjudet därför att det inte är testat som läkemedel. När det gäller antalet människor som tar överksamma medel tror jag dock att lagen motverkat sitt eget syfte. (Några siffror på detta finns, mig

veterligt, inte ännu.) Man underskattade kombinationen av dagens anti-intellektualism, människans orealistiska förhoppning om ett evigt liv och modern marknadsföring.

Den övervakande funktionen av naturmedlen bör nog läggas på livsmedelsverket istället för Socialstyrelsen. De överksamma naturmedlen får nu ett oförtjänt gratisrenomme eftersom Socialstyrelsen även övervakar försäljningen av verksamma läkemedel.

Jag tror att Föreningen Vetenskap och Folkbildning är ett bättre forum än t ex läkarförbundet eller kanske t om Socialstyrelsen för att agera i dessa frågor. Beskyllningar om att man skyddar egna "skråintressen" mot den "anti-auktoritära" hälsovårdsrelsen kan knappast riktas mot föreningen. Detta är således en vädjan om stöd för denna sak. Kan föreningen bli en plattform i detta arbete? Tycker även Ni som arbetar inom andra sektorer av samhället att det medicinska kvacksalveriet är ett problem?

Psykologiskt problem

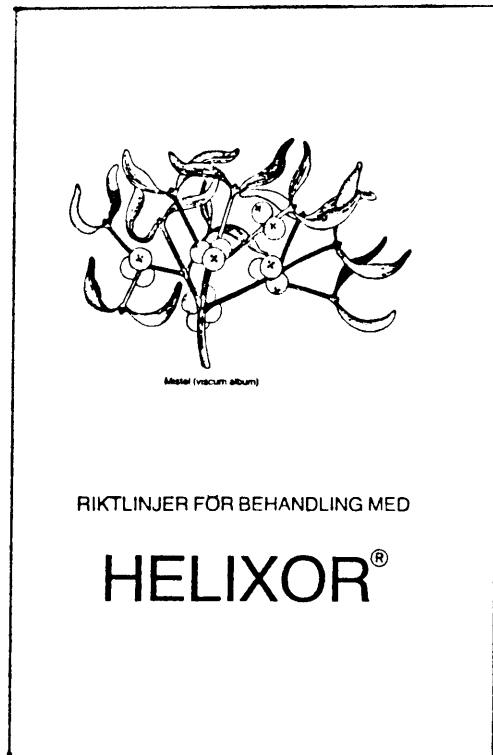
För att undvika alla missförstånd vill jag starkt understryka att när en patient väl har börjat med ett naturmedel så har det hela övergått från att vara ett samhällsproblem till ett psykologiskt problem. Det är min skyldighet som läkare att ta hand om varje enskild patient på det för honom bästa sättet. Man måste således i varje enskilt fall bedöma sjukdomens svårighet och sjukvårdens möjlighet till terapi, den sjukas personlighet och kunskaper, de anhörigas inställning och mycket annat innan man ens börjar diskutera hans naturmedelsterapi. Jag vill förändra samhällsklimatet så att jag och min patient inte hamnar i denna situation.

Jag har valt att illustrera texten ovan med svårt sjuka människor enbart därför att jag har

mest erfarenhet av detta. Kvacksalveriet t ex med försäljningen av naturmedel drabbar dock, som ni vet, även friska och lindrigt sjuka personer.

Tacksam således för stöd och synpunkter i detta arbete. Vad göra?

Gunnar Steineck

Reklambroschyr för Helixor.

B O K L Å D A N

Här börjar vi med en särskild avdelning för bokrecensioner. Svante Svensson inleder med synpunkter på och reflexioner kring Sven Ove Hanssons bok Vetenskap och Ovetenskap, som nyligen kom ut på Tidens förlag.

Vetenskap och demokrati.

Under sjuttio-talet blev det modernt att vara irrationell. I media där man tidigare skulle blivit utskrattad kunde man nu göra karriär genom att ha en stilla flört med astrologin. Svenska Dagbladets baksida text flöt ut till en intellektuell smet. Dagens Nyheter är för den delen inte stort bättre. De speglar båda, tror jag, det ledande skiktets dilemma i Sverige. De som makten haver vet att landets industri måste kunna arbeta under rimliga villkor; att fånerierna kring tex Securereaktorn hotar att beröva landet en näringsgren som skulle kunna dra in miljarder; att bristen på civilingenjörer - ett resultat bla av 70 talets ohyggliga misstag på den högre utbildningens område - är så skriande att ASEA för närvarande lär betala 3000 kr till den som hittar (!!) en civilingenjör; att trots krisen och den växande skaran av utbildade arbetslösa ungdomar har industrin svårt att rekrytera yrkeskunniga fackmän.

Men samtidigt vet man att dugligt folk inte bara måste avlönas väl. Organiserat dugligt folk kräver inflytande och makt över produktionen, över samhällets hjärta och lungor.

Följaktligen ser massmedia ut som de gör. På ledarsidorna och debattsidorna analyserar man och gör rationella kalkyler. Inne i tidningen låter man flummare breda ut sig för de mer vanliga läsarna. Håll folket dumt! Det skulle fan vara chefredaktör för dessa tidningar.

Nu skulle man kanske kunna säga att de irrationella strömningarna inte spelar någon större roll. Vad gör det, skulle man kunna säga, om Eva Moberg och

Elisabet Hermodsson, Svenska Dagbladets baksidesredaktion och IV:s astrologiprogrammakare samman med Uri Gellers fan club och de sk "miljöaktivister" i mellannorrland som sysslar med evighetsmaskiner, vad gör det att alla dessa sprider sitt fjantiga budskap? De viktiga besluten fattas ju ändå av vettigt folk, åtminstone av sådana vars handlingar är någotsånär förutsägbara.

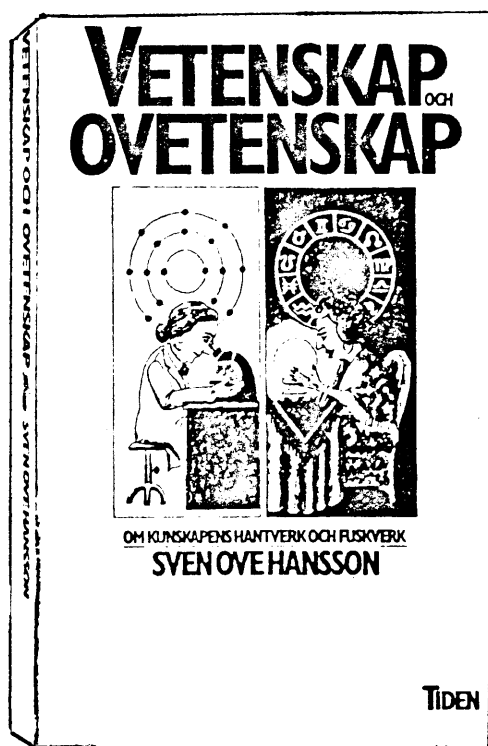
Det handlar emellertid om ett allvarligt politiskt problem. Folkbildaren och idehistorikern Arne Hellden har visat hur allsköns irrationalister och mytologer uppträtt och uppträder i en historisk tradition. Demokratin i dess moderna form bygger på rationalismen, dvs på att människor kan agera förnuftigt och på att det finns en respekt för vetenskap, en insikt om arbetets värde, och sist men inte minst, på att det finns en offentlig debatt där problem kan bli kritiskt genomlysta.

Man bör komma ihåg att Hitler på sin tid omgav sig med ett obskyrt gäng av andeskådare och pseudovetenskapare. Detta var ingen tillfällighet. Nazismens frammarsch på trettio-talet underlättades i hög grad av att antiintellektuella strömningar

underminerat motståndet bla hos studenterna vid de tyska universiteterna. Känslökulten och blod-och jordsmystiken hade många fler än nazisterna propagerat för.

Vetenskap och demokrati hör ihop på ett långt allvarigare sätt än vad man kanske tror om man bara lyssnar till festtalare på internationella konferenser.

Pseudovetenskap och irrationalism måste alltså bekämpas, men detta sker inte bara med hän-

visning till allmänna fraser. Vad som krävs är att man konkret avslöjar orimligheten i astrologins "förutsägelser", trots att dessa redan avslöjats otaliga gånger under de senaste 500 åren; att man tålmodigt punkterar varje ny bluffmakare av Uri Gellers typ; att man står auktoritetstron emot varhelst den dyker upp och att man ger medborgarna i gemen en förmåga att kritiskt granska olika påståenden som förs fram med anspråk på att vara vetenskapliga. Medborgarna i en demokrati måste oundgängligen kunna skilja på kunskapens hantverk och fuskverk.

Sven Ove Hansson, som tidigare arbetat inom fackföreningsrörelsen med arbetsmiljöfrågor och som nu är huvudsekreterare i Kemikommissionen, har nyligen kommit ut med en bok -VETENSKAP OCH OVETENSKAP- som kommer att betyda mycket i den samtida debatten. Det rör sig nämligen inte om någonting mindre än en regelrätt studiehandledning i konsten att skilja på vetenskap och pseudovetenskap!

Om man läser tidningarnas berättelser om vad "vetenskapsmän" ibland uttalat om människans psyke, livet efter döden och om budgetunderskottets önskvärda storlek tex kan man ju bli en smula tveksam om vad som egentligen är vetenskap och vad som faller utanför. Sven Ove Hansson visar emellertid vilken suverän folkbildare han är genom att kunna reda ut denna fråga på ett begripligt sätt.

Han utgår nämligen från att modern vetenskap - vilket han belägger med ett par väl valda historiska exempel - är ett slags modernt hantverk.

Genom historien har överklassen ständigt sökt legitimera sitt maktinnehav genom olika hänvisningar till idealistiska föreställningar om att de ledande, eller i värsta fall ledaren, haft "insikter" som är den vanlige undersåten förmenade.

Demokratin i sin moderna form hävdar däremot att medborgarna är politiskt jämlika. Kunskapen måste då bli en allmän egendom och vetenskapen hänger således samman med demokratin. Mig veterligt är Sven Ove Hansson en av de första som formulerar detta som en definition av vetenskapen själv:

Vetenskap är det systematiska sökandet efter sådan kunskap som inte beror av den enskilde individen utan som envar skulle kunna återfinna eller kontrollera.

Denna definition förtjänar att bli klassisk! Den gör i ett slag av med alla de svårigheter som Poppers berömda vetenskapskriterium ställer till med. Och den sätter vetenskapen på den plats bredvid demokratin där den hör hemma.

Rustad med denna definition bereds sedan säsaren tillfälle att bekanta sig med ett antal olika fall av ovetenskap som beretts stort utrymme i massmedia på senare tid. Tålmodigt går Sven Ove Hansson igenom både spiritismens uppkomst, von Dänikens skepoparhistorier, lögnerna om "bermudatriangeln" och Gary Zukavs och Frithiof Capras orimliga påståenden att den moderna fysiken skulle "bekräfta" vad de österländska mystikerna alltid hävdade, med mera med mera.

Om man vill lära sig reparera en bil, har man stor hjälp av ett felsökningsschema. Sven Ove Hansson ger läsaren ett sådant schema, som är till stor hjälp om man vill undersöka om ett påstående är vetenskapligt grundat. Det innehåller sju moment som förtjänar att återges även här:

1. Är påståendet baserat enbart på auktoritetstro?
2. Förlitar man sig på experiment som inte kan upprepas?
3. Använder man handplockade exempel - inte slumpmässigt utvalda?
4. Vägrar man pröva teorin mot verkligheten, trots att detta är möjligt?
5. Är man likgiltig inför motsägande fakta?
6. Innehåller påståendet eller teorin en inbyggd undanflykt?
7. Överger man en hållbar förklaring utan att ersätta densamma med något nytt?

De ovanstående punkterna, vilka noggrant belyses med konkreta fall i Sven Ove Hanssons text, är en utmärkt studiehandledning i konsten att skilja fusk från vetenskap. Det vore en angelägen uppgift för studieförbunden att anordna cirklar i denna konst. Studiehandledare kan man säkert finna bland föreningens Vetenskap och folkbildning medlemmar.

Vetenskap och ovetenskap är en mycket viktig bok som bör ges en så stor publi som möjligt.

Läs den!

Diskutera den!

Sprid den!

Svante Svensson

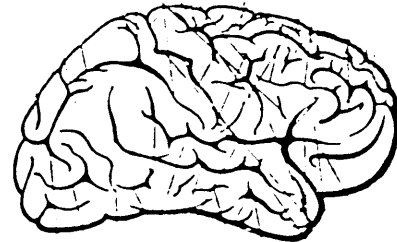
Scientologisk självbekännelse

På Drottninggatan i Stockholm stacks det åt mig ett flygblad från Scientologykyrkan i Stockholm. Huvudbudskapet, framställt i fet rubrikstil, var:

"Vi använder bara 10% av vår mentala kapacitet."

En självbekännelse med klädsam blygsamhet, skulle man kunna tycka. Såvida de inte avser att tala för alla oss andra, också.

SOH

Dåligt utnyttjad.
Allmänheten varnas.

Föreningsnytt

A R S M Ö T E T

Föreningens årsmöte hölls den 4 februari 1984 i SCB:s lokaler i närvaro av ca 20 medlemmar. Före de formella årsmötesförhandlingarna trollade Nils Trowald för oss. Nils demonstrerade bl.a. magiska ringar, utförde kortkonster, plockade mynt ur tomma intet, lagade ett sönderklippt rep samt läste våra tankar. Han bröt dessutom mot oskrivna regler bland trollkarlar genom att noga förklara för oss hur vissa av tricken i verkligheten gått till. Vissa hemligheter behöll han dock för sig själv, men den allmänna meningen på mötet var att han antagligen inte hade tillgripit övernaturliga förmågor utan helt enkelt lurat oss. Kort sagt var han ingen "riktig" trollkarl! Skämt åsido blev jag själv mest imponerad av Nils förmåga att "tvinga" (forcera är visst trollkarlarnas benämning) personer ur publiken att välja ett visst kort ur en kortlek, trots att de själva hade intrycket att de hade haft ett "fritt" val. Därefter följde de mer prosaiska årsmötesförhandlingarna, vilka redovisas i årsmötesprotokollet. GE

Protokoll fört vid föreningens årsmöte den 4 februari 1984.

0. Före det egentliga årsmötets öppnande höll Nils Trowald en föreläsning om några klassiska illusionistiska trick, med åtföljande demonstration.

1. Mötet öppnades. Till mötesordförande valdes Sven Ove Hansson, till protokollförare Per Molander och till justeringsmän Sverker Gustavsson och Bengt Oom.

2. Ake Ek föredrog revisionsberättelsen, som inte innehöll några anmärkningar mot den avgående styrelsens arbete. Styrelsen beviljades ansvarsfrihet, och revisionsberättelsen lades med gillande till handlingarna. Ordföranden tackade den avgående styrelsen för dess insatser.

3. Valberedningens sammankallande ledamot Per Molander föredrog förslag till ny styrelse. Förslaget godtogs enhälligt, och styrelsen fick därmed följande utseende:

Sven Ove Hansson, ordf
Berndt Brehmer, kassör
Lena Carlsson
Gunnar Englund
Svante Janson

suppl
Arne Helldén
Hans Lindquist
Nils Trowald
Gunnar Steineck

Till revisorer omvaldes Ake Ek och Rune Lindkvist och till revisors-suppleanter Bodil Wallin och Pelle Palm. Till valberedning utsågs Per Molander (sammankallande), Ulf Ivarsson och Gertrud Westerfors. Inga suppleanter valdes till valberedningen.

4. Ordföranden sammanfattade det första verksamhetsårets erfarenheter, bl a från möten, kontakter med studieförbund och utländska systerorganisationer och arbetet med medlemsbladet. Efter en diskussion beslöt mötet

- att medlemsbladet bör göras om till tidskrift med möjlighet till prenumeration exempelvis för biblioteken;
- att förordna en försiktig medlemsvärkning för att öka antalet föreningsmedlemmar.

5. Mötet beslöt om oförändrad medlemsavgift för det kommande verksamhetsåret.

6. Berndt Brehmer avslutade mötet med ett föredrag om den mänskliga varseblivningens ofullkomligheter och om vetenskaplig metod som ett botemedel mot dessa brister.

Kontakt med föreningen

Sven Ove Hansson, ordförande,
Malmvägen 11, 191 61 Sollentuna
tel 08/7632827 arb, 08/355370 hem.

Berndt Brehmer, kassör, Psykol
inst, Box 227, 751 04 Uppsala
tel 018/155400 arb, 018/146589 hem.

Lena Carlsson, redaktör för medlemsbladet, Grågåsvägen 13,
752 51 Uppsala, tel 018/320682.

Gunnar Englund, sekreterare, Högbergsgatan 66a, 116 53 Stockholm
tel 08/7877416 arb, 08/410742 hem.

Svante Janson, medlemsvärkning,
Tunagatan 24c, 753 37 Uppsala
tel 018/183188 arb, 018/149854 hem.

Gunnar Steineck, kvacksalverifrågor,
Vassvägen 8a, 161 53 Bromma
tel 08/7362301, 7362398 arb,
08/876066 hem.

Skriv så här till medlemsbladet

Bidrag bör vara renskrivna på maskin, spaltbredd 8 cm, radavstånd 1 eller 1½. Underteckna med namn och skicka till Lena Carlsson, Grågåsv. 13, 752 51 Uppsala.

BILDER ÖNSKAS TILL FOLKVETT!

Vi behöver hjälp med illustrationer till medlemsbladet. Har du tips om sådana, hör av dig till Lena Carlsson, 018/320682, eller skicka dem till Grågåsv.13 752 51 Uppsala.

Dags betala medlemsavgift!

Använd bifogade inbetalningskort till medlemsavgiften för 1984. Sätt in 75 kronor på pg 63591-2. (Gäller ej dem som betalat sista kvartalet 1983.)

Klippet

Hittar du något som du tycker borde refereras i denna spalt - hör av dig. Och hör i största synnerhet av dig om du själv skrivit något inom föreningens intresseområde, så att vi kan referera det.

Sven Ove Hansson

Kursverksamheten

Den vetenskapliga nivån på Stockholms universitets folkbildande verksamhet uppmärksammar vi på ledarsidan i detta nummer. I Göteborg ligger man inte långt efter. Ur Kursverksamhetens i Göteborg program för vårterminen 1984 saxar vi följande:

"Kroppsbalansering

Det är möjligt att, med några relativt enkla medel, lära sig stärka kroppens eget energisystem och utnyttja dess kraft och energi. Detta kallas Touch for Health...

Zonterapi

Människor i alla åldrar kan ha nytta av zonterapi. Avsikten med zonterapi är att minska spänningar och stimulera blodtillförseln till kroppsdelar som drabbats av sjukdom. Det stimulerar det inre energiflödet och kan därmed ge hela organismen nya krafter. Vi får en grundlig teoretisk genomgång av zonterapi med alla aktuella punkter. Vi går också in på den praktiska tillämpningen genom att massera varandras fötter."

Det är en spännande tävling som pågår mellan de båda universiteterna. För varje kurskatalog går man längre och längre. Vem kommer att först ha en kurs om "Spiritism. Människor i alla åldrar kan ha nytta av kontakt med andar."? Vi får se.

Eller kommer Luleås högskola i kapp? Kurssekreterariatet där är på god väg med sina New Age-kurser.

Norrländska Socialdemokraten (NSD) har på ledarplats kritiserat Luleå högskolas New Age-kurser (14/9, 17/9, 27/9 och 4/10 1984.) Den 17/9 beskrev man New Age som "modepsykologi för samhällets överklass".

Fysik och mystik

I en artikelserie i Dagens Nyheter (24/1, 25/1 och 31/1 1984) berättade Tomas I Larsson om kvantfysiken, och förklarade samtidigt varför sammankopplingen mellan kvantfysik och österländsk mystik inte håller. Han menar att "än så länge har ingen lyckats visa att kvantmekanik har mer gemensamt med österländsk mystik än vad den har med vilken mänsklig tankebyggnad som helst."

I Svenska Dagbladet 14/1 1984 tar Ingemar Nordin till orda i samma fråga.

"Det kan hända att österlandets läror väcker en viss genklang vid ett ytligt betraktande av fysiken, men går man in i detaljerna och försöker ta reda på hur det verkligen förhåller sig så bryts den vackra förtrollningen. Helt plötsligt befinner vi oss i stället i fysikens fantastiska värld."

Hälsokost

Ett flertal avslöjanden om brister i hälsokost- och naturmedelsbranschen har dykt upp den senaste tiden. Stockholms-Tidningen berättade den 28/1 1984 om ett av branschens mer populära bantningspreparat, Slim-Max. Preparatet har dragits in eftersom det innehåller det i Sverige förbjudna färgämnet karmin, som kan framkalla astmatiska reaktioner hos överkänsliga personer. Företaget Naturamedica har ansökt om dispens att få fortsätta sälja medlet. Motiv: Man har ett restlager värt 6 miljoner kr som man gärna vill sälja ut.

Den 3 februari uttalade sig Olle Hansson, som är docent vid Östra Sjukhuset i Göteborg, om naturmedel i Stockholms-Tidningen:

"Om man ser det ur patientens synpunkt är det ointressant om det medel jag skriver ut är ett så kallat naturmedel eller ett registrerat läkemedel. Det väsentliga är om preparatet har bevisad effekt och att man känner till biefekterna.

Om naturmedelstillverkarna kunde visa upp vetenskapliga dokument så vore det en annan sak. Men det är tragiskt och ett cyniskt spel när människor med grava sjukdomar roffas på pengar för tvivelaktiga preparat."

I höstas berättade Dagens Nyheter (6/10-83) om en undersökning som Stockholms miljö- och hälsoskyddsförvaltning gjort i hälsokostbranschen. Bara 4 av 48 undersökta produkter (de flesta tillverkade i Sverige) hade en korrekt näringsdeklaration.

5 av 45 undersökta varor hade innehåll av konserveringsmedel, trots att de uppgavs vara fria från sådana. I samtliga fall var det tillåtna konserveringsmedel det rörde sig om.

Förste stadsveterinär Sven Rydberg sa till DN att resultatet var sämre än 1981, trots att branschen hade lovat att rätta till missförhållandena.

I sammanhanget kanske man också ska erinra om den undersökning som livsmedelsverket gjorde 1982 och som då refererades bl a i Stockholms-Tidningen 8/7. Över 65 procent av de undersökta preparaten innehöll inte angivna mängder vitamin B-12. Sämst var jästpreparaten. Det fanns preparat som innehöll så låga halter att köparen måste äta 50 tabletter om dagen för att täcka behovet.

20 procent av de undersökta preparaten hade orimligt långa hållbarhetstiden angivna på förpackningen.

Astrologi

är ständigt aktuellt, verkar det som. I Svensk Bokhandel (17/11-83) har bokförlaget Wahlström och Widstrand en annons där det står med braskande rubriker:

"Vinn ditt eget
HOROSKOP
i Wahlströms & Widstrands
SÄLJPRISTÄVLING
kring Ann Hennings bok
MODERN ASTROLOGI
Personliga horoskop, ställda
av Ann Henning, i pris till
de fem som säljer flest böcker
totalt.

Vidare kommentarer överflödiga: I Dagens Nyheter 7/12-83 fanns en insändare av vår förenings styrelseledamot Svante Janson

"En viktig faktor är att horoskop är så allmänt skrivna att de passar på nästan vem som helst, och att vi gärna bortser från detaljer som inte stämmer. Även detta har studerats vetenskapligt - och med större framgång än studiet av horoskopen själva. Tex erbjöd den franske psykologen Michel Gauquelin i en annons ett gratis tiosi-

dig horoskop till alla som sände honom födelsedata. Han sände samma horoskop till alla (gjort för Marcel Petiot, en känd massmördare) och ett frågeformulär. 94 procent svarade att 'deras' horoskop stämde väl."

Dagens Nyheter har ägnat en serie av tre stora artiklar åt astrologi. (17/2, 21/2 och 22/2 1984) Artiklarna är skrivna av "Christina Zaar, kräfte" och utan tillstymmelse till kritiskt tänkande. Ingen företrädare för vetenskaplig kunskapssyn har intervjuats, utan enbart astrologitroende.

I Gnistan nr 50, 1983 skriver Ola Inghe om astrologi. Han redovisar några undersökningar om astrologi, och konstaterar att "astrologin har alltså stått sig dåligt i vetenskapliga test,

och det är måhända ett viktigt kriterium på dess status som pseudovetenskap att detta inte det minsta tycks ha rubbat astrologernas trovärdighet eller ens ha fått dem att modifiera sina metoder."

Inghe menar också att "faran med astrologi och liknande vidskeplig spådomskonst är att den - genom att synas erbjuda ett halmstrå av visshet där ingen visshet finns att få - förlamar viljan och handlingskraften när de behövs som bäst".

Från österlandet har många mystiker hämtat sin inspiration. Inghe förmedlar ett kinesiskt visdomsord, 2 500 år gammalt, hämtat från Sun Tzu:

"Förbjud tagandet av omen, och gör rent hus med vidskepliga tvivel. Då, intill dess döden själv kommer, behöver ingen olycka bli fruktad."

Ge bort prenumeration!

Hjälp till att sprida FOLKVETT! Skänk en prenumeration till en vän genom att sätta in 50 kronor på pg 63591-2. Vem som vill kan prenumerera för detta pris utan att vara medlem.

<u>Innehåll</u>	sid
Universitetet stöder pseudovetenskap. Ledare.	2
Bekämpa kvacksalveriet! Av Gunnar Steineck.	3
Boklådan: Vetenskap och demokrati. Av Svante Svensson.	5
Föreningsnytt. Årsmötet.	8
Kontakt med föreningen.	9
Klipplet.Referat från pressen mm.	10